

Tuomion jälkikäteinen täydentäminen

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Itä-Suomen hovioikeus on 12.9.2023 mainitussa tarkoituksessa lähettänyt oikeuskanslerinivirastoon hovioikeudelle 4.7.2023 toimitetun riita-asian toisen osapuolen laatiman kantelukirjoituksen, joka on koskenut Päijät-Hämeen kärjäoikeuden 16.10.2020 asiassa L 19/14706 antamaa tuomiota. Kärjäoikeus oli 19.2.2021 kuulematta asianosaisia täydentänyt tuomiota lisäämällä siihen jälkikäteen turvaamistointia koskevan lausuman. Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa on toiminut ja täydennykseen tuomioon tehnyt Päijät-Hämeen kärjäoikeuden laamanni.

TURVAAMISTOIMIPÄÄTÖKSEN KÄSITTELY HOVIOIKEUDESSA

Sen jälkeen, kun kärjäoikeus oli 19.2.2021 täydentänyt tuomiota lisäämällä sille turvaamistointia koskevan lausuman, oli kantelija täsmentänyt kärjäoikeuden pääasiatuomiota koskeudessa valituksessaan esitettyä turvaamistoimen kumoamista koskevaa vaatimustaan hovioikeudelle 2. ja 16.3.2021 toimittamissaan kirjoituksissa. Hovioikeuden varattua asianosaisille tilaisuuden lausua kärjäoikeuden tuomion korjaamista koskevasta menettelystä sekä sen ja tuomiossa olevan puutteen vaikutuksesta turvaamistoimiasian ratkaisemiseen oli kantelija

24.3.2021 toimittamassaan lausumassa todennut, että turvaamistoimeen tulee kaikilta osin ottaa kantaa vasta hovioikeuden pääasiaratkaisussa.

Hovioikeus katsoi 10.5.2021 asiassa dnro S 21/1 antamassaan päätöksessä nro 223, että kantelija oli lausumallaan peruuttanut turvaamistoimen kumoamista koskevan vaatimuksensa, ja että lausunnon antaminen turvaamistoimea koskevasta vaatimuksesta oli siten rauennut. Hovioikeuden esittelijän mietinnössä katsottiin, että turvaamistoimea koskevan lausuman puuttumisessa ei ole ollut kyse sellaisesta oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tarkoitusta selvästä virheestä, jonka käräjäoikeus olisi saanut kyseisen lainkohdan nojalla korjata. Mietinnössä todettiin, että kyseessä on ollut kokonaan uusi lausuma tuomiolauselmalla, jolloin käräjäoikeus on virheen korjatessaan tosiasiallisesti muuttanut asianosaisten oikeuksiin vaikuttavalla tavalla tuomion sisältöä. Edelleen mietinnössä katsottiin, että koska pääsääntöisesti turvaamistoimia tulisi pitää voimassa vain siihen saakka, kunnes tuomioistuimella on tutkinut pääasian, ja kun käräjäoikeus oli laiminlyönyt lausua turvaamistoimen voimassaolosta pääasian tuomiossa, ei turvaamistoimen voimassa pitämiseksi ollut enää edellytyksiä. Mietinnössä esitettiin, että käräjäoikeuden tekemä korjaus poistettaisiin ja että myös käräjäoikeuden 25.11.2019 antama turvaamistoimea koskeva päätös kumottaisiin.

Hovioikeus piti 12.11.2021 pääasiassa antamallaan tuomiolla nro 595 käräjäoikeuden 25.11.2019 määräämän turvaamistoimen voimassa siihen saakka, kunnes 2 kuukautta on kulunut hovioikeuden tuomion lainvoimaiseksi tulosta.

SELVITYS

Laamanni on 14.3.2024 on antanut menettelystään häneltä pyytämäni selvityksen. Selvityksessään laamanni on kertonut, että hänen antamaansa vahingonkorvausasiaa L 19/14706 koskeneeseen tuomioon on liittynyt väliaikaista turvaamistointa koskenut 22.8.2019 tehty päätös sekä 25.11.2019 tehty päätös turvaamistoimesta (diaarinumero T 19/12840). Laamannin mukaan mainittuja turvaamistointipäätöksiä ei ole liitetty riita-asian L 19/14706 asiakirjoihin eikä turvaamistointiasia ole noussut keskusteluun asian valmisteluistunnossa tai pääkäsittelyssäkään jutun kummankaan osapuolen toimesta. Laamanni ei siten ole ollut turvaamistoimesta tietoinen. Hän kertoo tulleen turvaamistointipäätöksestä tietoiseksi, kun Itä-Suomen hovioikeudesta, johon molemmat asianosaiset ovat laamannin antamasta tuomiosta valittaneet, on otettu yhteyttä ja tiedusteltu, olisiko tuomiota mahdollista täydentää siitä puuttuneen turvaamistointia koskevan lausuman osalta.

Laamanni on selvityksessään todennut, että tuomioistuimella on oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 9 §:n perusteella viran puolesta velvollisuus pääasiaa ratkaistessaan määrätä turvaamistoimen voimassaolon kesto, miten olisi tässäkin tapauksessa tapahtunut, mikäli turvaamistointipäätös olisi ollut hänen tiedossaan. Tuomion jälkikäteen oikaisemisen tueksi laamanni on viitannut

siihen, mitä Erkki Havansi on kirjoittanut vastaavasta tilanteesta teoksessaan Uusi turvaamistoimilainsäädäntö selityksineen (Helsinki 1993, s. 170-171). Havansin mukaan:

”Ongelmana 7:9 vaatimassa viranomaistoimintoisuudessa voi kuitenkin olla se, miten viranomaisen ylipäänsä tietää asiaan liittyvästä turvaamistoimesta. Ei näet ole mitään säännöksiä siitä, jotka järjestäisivät, saati takaisivat tiedon kulun, ei edes saman tuomioistuinyksikön sisällä, puhumattakaan niistä aivan normaaleista tilanteista, joissa turvaamistoimesta päättävä tuomioistuin ja pääasian ratkaiseva viranomainen ovat eri orgaaneja. Eikä myöskään voida lain vaietetessa katsoa ratkaisijaviranomaisia yleisesti velvollisiksi tiedustelemaan jokaisessa jutussa, liittyykö asiaan turvaamistoimi. Siksi on asianosaisen ja siis yleensä V-tahon intressissä oma-aloitteisesti ilmoittaa ratkaisijaviranomaiselle turvaamistoimesta. Jos näin ei tapahdu ja jos viranomainen ei muutenkaan satu (esim. jutun asiakirjoista) havaitsemaan turvaamistointia, jää 7:9:n mukainen määräys antamatta, ilman että viranomainen syylistyy mihinkään virheeseen.”

Laamanni toteaa Havansin arvioineen, että turvaamistoimen kestoa koskevan määräyksen jälkiperäinen antaminen on katsottava mahdolliseksi tilanteessa, jossa käräjäoikeus on ratkaissut pääasian tietämättä turvaamistoimea koskevan määräyksen olemassaolosta ja vastaaja on tyytymättömyyden ilmoittamisajan mentyä umpeen pyytänyt käräjäoikeudelta aikarajamääräyksen antamista. Havansi on kuitenkin katsonut, että ennen tällaisen jälkikäteisen määräyksen antamista lienee varattava hakijalle tilaisuus lausuman antamiseen.

Laamanni toteaa tehneensä turvaamistoimen voimassaolon osalta tuomioon jälkikäteisen täydennyksen, koska hän on katsonut sen olevan tarpeen, jotta hovioikeus voi käsitellä jutun pääasian ja turvaamistomiasian osalta. Lisäksi hän kertoo ajatelleensa, että turvaamistoimen voimassaolon rajaaminen on sen kohteena olevan henkilön kannalta parempi kuin turvaamistoimi päätös, jonka voimassaoloa ei ole lainkaan rajattu. Laamanni kuitenkin katsoo menetelleensä virheellisesti, kun hän ei ole ennen tekemäänsä täydennystä varannut jutun osapuolille tilaisuutta lausua asiasta. Laamanni on siten katsonut, että hänen toimintaansa kantelussa kohdistettu moite on siten ollut täysin asiallinen. Laamanni on kertonut olevansa pahoillaan huonosta harkinnastaan ja virheellisestä menettelystään.

RATKAISU

Arviointi

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 9 §:n mukaan kun tuomioistuin tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu viranomainen ratkaisee pääasian, sen tulee samalla määrätä, kuinka kauan turvaamistoimi on voimassa.

Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on korjattava tuomiossa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe. Virheen voi korjata myös tuomioistuimen puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan sen lainoppinut jäsen. Ennen virheen korjaamista on asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Saman pykälän 3 momentin mukaan asianosaisella on oikeus kannella virheen korjaamisesta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut korjaamisesta tiedon.

Lainkohdan esitöiden ([HE 154/1990 vp](#) s. 27) mukaan virhe on selvä silloin, kun se on ulkopuolisen havaittavissa ja se ilmenee tuomiosta tai siihen liittyvistä asiakirjoista. Jos kysymyksessä on sen sijaan harkinnassa tapahtunut virhe, ei virhettä voida kirjoitusvirheenä korjata.

Oikeuskäytännön mukaan olennaista ei ole se, mitä tuomioistuin on mahdollisesti itse tarkoittanut tuomiolauselman sisällöllä, vaan se, onko tuomiolauselmassa sellainen selvä virhe, joka on ulkopuolisen havaittavissa ja josta ei voida olla järkevästi eri mieltä. Tuomioistuin ei voi itse myöhemmin muuttaa tai parannella antamaansa tuomiota, vaikka tuomio jälkikäteen osoittautuisikin puutteelliseksi tai tulkinnanvaraiseksi. Erityiseen pidättyvyyteen on aihetta silloin, kun mahdollisen virheen korjaaminen saattaisi merkitä tuomiossa vahvistettujen oikeuksien ja velvollisuuksien muuttumista ([KKO 2006:97](#)).

Käsillä olevassa asiassa kärjäoikeus on oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:n nojalla itseoikaisuna korjannut tuomiolauselmaa tekemällä siihen turvaamistointa koskeneen lisäyksen. Lisäyksen mukaan määräys on ollut voimassa, kunnes on kulunut kaksi kuukautta siitä, kun kärjäoikeuden tuomio on saanut lainvoiman. Lisäyksessä on ollut kyse täysin uudesta lausumasta, jolla kärjäoikeus on jälkikäteen parannellut puutteelliseksi osoittautunutta tuomiotaan muuttamalla sen sisältöä.

On kysymyksenalaista, mikä merkitys turvaamistointa koskevan lausuman lisäämisellä on sen voimassaololle tosiasiaissa ollut. Laamanni on selvityksessään todennut käsityksensä, että lisäyksen tekeminen on ollut edellytys sekä turvaamistoimen että pääasian käsittelemiselle hovioikeudessa. Lisäksi hän on katsonut, että ilman lisäyksen tekemistä turvaamistoimi olisi jäänyt voimaan ajallisesti rajoittamattomana, mikä olisi ollut turvaamistoimen kohteena olevan vastaajan näkökulmasta haitallinen seuraus. Mahdollista on myös katsoa, kuten hovioikeuden esittelijän mietinnössä, että koska kärjäoikeus oli laiminlyönyt lausua turvaamistoimen voimassaolosta pääasian tuomiossa, ei turvaamistoimen voimassa pitämiselle olisi ollut enää edellytyksiä. Tällöin lisäyksen tekeminen olisikin koitunut vastaajan vahingoksi. Avoimeksi on jäänyt, miten hovioikeus olisi näihin kysymyksiin suhtautunut, mikäli lisäystä ei olisi lainkaan tehty taikka jos vastaaja ei olisi lausumallaan peruuttanut turvaamistoimen kumoamista koskevaa vaatimustaan.

Epäselvää on myös, mikä merkitys lisäyksen aiotulle vaikutukselle, eli ajallisesti rajoittamattomaksi jääneen turvaamistoimen rajautumiselle tulisi antaa arvioitaessa sitä, onko kyseessä ollut sellainen virhe, jonka on saanut oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:n nojalla korjata. Huomionarvoista on, että siinä määrin, kuin lisäyksen voidaan katsoa koituneen vastaajan eduksi, voidaan turvaamistoimen rajautumisen puolestaan katsoa koituvan turvaamistointia hakeneen vastapuolen vahingoksi. Ainakaan riita-asioissa ei ole ilmeistä, että korjauksen koituminen nimenomaan vastaajan eduksi olisi välttämättä sellainen seikka, joka itsessään puoltaisi korjauksen tekemistä.

Riippumatta lisäyksen tosiasiallisesta vaikutuksesta on laamannilla ollut sitä tehdessään ainakin tarkoituksenaan vaikuttaa asian osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien sisältöön, eli turvaamistoimen ajalliseen keston. Kyse on siis ollut nimenomaisesti sellaisesta tuomion korjaamisesta, jollaiseen oikeuskäytännössä on katsottu tulevan suhtautua erityisen pidättäytyvästi.

Laamannin esiin nostamalla tavalla tuomioistuimen ei ole välttämättä mahdollista noudattaa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 9 §:n mukaista velvollisuuttaan antaa turvaamistoimen voimassaoloa koskeva määräys, mikäli turvaamistoimen olemassaolo ei ole käynyt asiaa käsitellessä ilmi. Yhdyn siihen selvityksessä viitatussa kirjallisuudessa esitettyyn näkemykseen, että ratkaisijaviranomaisia ei voida myöskään katsoa turvaamistoimista tiedottamista tai niiden selvittämistä koskevien säännösten puuttuessa yleisesti velvollisiksi tiedustelemaan oma-aloitteisesti jokaisessa käsiteltävänä olevassa asiassa, liittykö niihin tällaisia määräyksiä. Se, että hovi-oikeudesta on tiedusteltu laamannilta hänen mahdollisuuksiaan täydentää tuomiota turvaamistointa koskevalla lisäyksellä osaltaan selittää, miksi laamanni on täydennyksen tuomioon tehnyt.

Rikostuomioissa olleiden kirjoitusvirheiden korjaamista koskevassa laillisuusvalvontakäytännössä on painotettu sitä, että kun ulkopuolisen havaitsijan näkökulmasta kysymys on saattanut olla kirjoitus- tai laskuvirheestä tai tuomioistuimen harkinnassa tapahtuneesta virheestä, vastaajalle tulisi vähintäänkin varata tilaisuus tulla kuulluksi ennen korjauksen tekemistä. Erityisen tarpeelliseksi vastaajan kuuleminen on todettu tapauksissa, joissa korjaus tapahtuu tämän vahingoksi.

Kun on kyse riita-asiasta, korostuu tuomioistuimen velvollisuus kohdella kaikkia asianosaisia tasapuolisesti. Siten jos tuomioistuin arvioi olevan kyse sellaisesta tuomion korjaamisesta, joka saattaa mitenkään vaikuttaa kyseisen asian osapuolten oikeuksiin tai velvollisuuksiin, on korjauksen tekemisen edellytyksenä vähintään varata kaikille asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta. Näin ei ole käsillä olevassa asiassa menetelty.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden laamanni on menetellyt virheellisesti täydentäessään tuomiota jälkikäteen turvaamistointa koskevalla lausumalla ilman, että hän on varannut asianosaisille tilaisuutta tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Saatan laamannin tietoon sen, mitä olen kirjoitusvirheen korjaamisessa noudatettavasta menettelystä edellä todennut.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Itä-Suomen hovioikeudelle sekä kantelijalle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Leo Lahtinen